

PERŽVALGA.

— Kauniečiai, kaip praneša „V. Žinios“, ketina netrukus įsteigti muzikališkai-literatišką draugiją Kaune.

— Marijinske, Tomsko gub. yra statoma lietuviška bažnyčia. Rods, tai nedidelė butų naujiena, kad čia nebutų atsilankę atsargos kareiviai, lietuviai, varomi iš Lietuvos į tolymuosius rytus ant... užmušimo (t. y. į karę). Ir tas da nebutų naujiena, kad tie kareiviai, kurių buvo lygiai 29 ir kurių „V. Žinios“ paduoda ir pravardes, beje, o tosios grynai lietuviškos, — ir tai da nebutų dyvai, kád tie kareiviai nebutų aukavę ant tos bažnyčios. Ogi kaip, au savo ir tai kiekviens po rublį... nē daugiau, nē mažiau. Jau čia tai veržte veržiasi klausimas: kas jiems prisakė aukauti po rublį? Turtingi tie vargšai lietuviai. Kunigs žadėjęs atlaikyti mišias už juos....

— Pereitam No. pranešėm, ką angl. laikraščiai kalbėjo, kad ir Lietuva pastačius prieš valdžią, Peterburge, savo reikalavimus. Tai butų gėda Lietuvai... Kaipgi? ji prašosi sulygīt su maskoliais (tai ne katalikiškai... o juk ar lietuvis, ar kataliks—tai vis tiek). Kytra butų Lietuva! Ką maskoliai sau iškovos, tai duok ir man—meldžiu! Maskolius valdžia, kad kokios — ima spaust labiau, ne kaip Lietuvą, — šita vėl eina prašyt: sulygink mane su maskoliais! Butų gėda Lietuvai be kovos, be darbo mėtėtis lyg beždžionei. Tik tos gėdos jai nėra, nes tai angliško korespondeto nenuoseklumas: ne Lietuva, o tik trys Peterburgo lietuviai: Matulaitis, Smilga ir kits koks—negavom žinios,—pasirašė po ta peticija.

— Neseniai pasimirė Vienoje (Austrijoje) d-ras Jokubas Narkiewicz — Jodko ir tapo parvežtas į dvarą „Nad-Nie-

man” Minsko gubernijoje.

Narkiewicz-Jodko (gimė 1847 m.) buvo žinomas mokslinčius, vienok toks, kuris nieko nedaro dėl savo garbės; buvo žmogus liuosas visam kam: ir nuo ideališkų siekimų, ir nuo empyriško pozityvizmo, ir nuo metafiziškų ar mistiškų svajonių. Visą mokslą stengėsi sunaudot šiai dienai. Daugiausiai prie savo bandymų vartojo elektriką. Jo darbai atsižymėjo elektrografijoje. Nark.-Jodko buvo įsteigtojum ir direktorium sanaterijos „Nad-Nieman“, kur iš visų Maskolijos kraštų važiuodavo ligoniai gydytis šviesa ir elektrika. Ir vargšus ir turtingus Jokubas Nark. gydė dykai ir nežiurėjo nė ant tautystės, nė ant tikybos.

— „Katalikas“ ikšiol nors simpatizuodavo revoliucijai Lietuvoje, bet neišsitaravo už paremimą jos. Dabar, nurodydama, kad žinomas bostoniečių sumanymas, — „užpilti“ Lietuvą tam tikrais, jau išleistais, lapeliais, — neatgabęs menamos naudos, nėra tėvynės sunęs tę ant vietos „žino geriau už mus, ko jiems tenai pas valdžią reikalauti ir ko jiems truksta“, — „Katalikas“ sako aiškiai: „Musų reikalas juos tenai materialiai šelpti“ ir toliau: „Bet mes, antrinam, nepamirškim juos pinigais šelpti. Nereikalaujam mes šelpti revoliucionierių kitų tautų, nes jie gauna pašelpas nuo turtingesnių kaip mes, bet musų priderystė“ ir tt. „Musų sodietis — toliau rašo, — ginklų neturi ir jam nieks tuom tarpu jų neduos, bet jeigu bus sotus, galės ir su dalgimi prieš savo nevidoną carą kariauti.“ („K.“ „Patėm.“ No. 18).

Nuo Redakcijos.

Už korespondencijas ir apgarsinimus „Vienybės“ redakcija neatsako.

Isz Lietuvos.

Veiveriai, Senapilės pav., Suvalkų gub.

Makinių streikas. Pereitą rudenį lapo atkeltas į Veiverius*) naujas inspektorius Protopopov'as, kuris labai mėgsta šnipinėti, ir tuojaus rudenį padarė kratą pas visus mokinius. Bet nieko nepešė. Mokytojai šnipai labai jį myli. Jis (Protopopov'as) jau apysenis žmogus, pabaigęs mokslą kokiam ten „mezevoj institut“, kaip girdėti buvęs inžinierium, mokytojum ir, ant galo, inspektorium kokios tai mokyklos Maskolijoje, kurioj buk numalšinęs kokį-ten mokinių maištą, ir iš ten tapo atkeltos į Veiverius kaipo „blagonadežny“ auklėtojas jaunumenės. Augšto ugio, su sulenkta kupra, su didele galva, su maža trumpa puszile barzda, jis yra biaurus ir baisus pažiūrėti ir delto nērdyvo, kad nesubrendę mokiniai net dreba iš baimės atliekant savo uždavinį prieš jį. Sunku atsakyti gerai užduotį ir mokačiam, kada ant tavęs už vieną pamilytą, iš neatsargos, žodį užgriauja baisus perkuniškas balsas ir sudreba net visas seminarijos mūras nuo trenksmo į grindis. Daugelis mokinių, kad ir mokėdami užduotį, gauna vien tik laipsnius (2) „dvitkius“. Teisingai Vakarinė Europa vadina juos (maskolius) „šiaurinėmis meškomis“, nes labai yra ir panašūs į anas. Tai koks puikus Veiverių inspektorius!.. Dabar paliksim jį, o verčiau grįšim prie mokinių. Žinoma, su savo biaurumu toks inspektorius visiems įsipyko mokiniams ir jie prieš kalėdas nutarė suvisai prašalinti jį iš Veiverių, kad jis daugiau negaždintų juos išvarymu iš mokyklos ir tt.

Jie susirinkia mokyklon, po maldai pasakė mokytojui arit

*) Veiverių mokintojišką seminariją.

metikos Kairukščui, kad neuorį tokio inspektoriaus. Tada Kair. pradėjo juos gūzdinti, prikišdamas Šv. Raštą, kad tas jų darbības išesias labai negerai, jei nepasiliausią, ir kad jis (Kairukštis) nemislijas, kad toki „tikri lietuviai“ („korenyje litovci“), kurie budavia visada lėtai ir paklusniais, teip darytų. Bet mokiniai jo nebeklausė ir visi išėjo laukan. Po tam visi nuėjo ant gelžkelio stoties ir padavė telegramą Varšavos aplinkio globėjui (popiečitelui), kad jis duotų jiems kitą inspektorį... Ar į antrą dieną po to atsitrenkė inspektorius pradinių mokyklų, kuris gyrėsi, kad jį atsiuntęs direkcijos viršininkas, kada jis pats nenorėjęs važiuoti. Jis padarė tardymą, kuris tęsėsi visą parą. Po tardymui pasakė ilgą pamokinimą, kuriame išreiškė „blogus darbus“ mokinių: kad nėjo mokyklon ir pertraukė užsiėmimus (mat, net jokis mokintojas neturįs tiesos atliuosuoti mokinius nuo mokyklos, kaip tik pats caras), kad siuntė telegramą globėjui, vietoj to, kad jie patį galėję, girdi, pasiskūsti tik ką buvusiam pirm to direkcijos viršininkui ir kad mokiniai nenurodę teip didelių „faktų“, kad but kaltas inspektorius, bet kalti jie patįs (mokiniai). Teisingai sako patarlė: varnas varnui akies nekerta. Teip buvo ir čia. Kaltindamas visame mokinius, jis teisino ir gyrė susiriedamas inspektorius, kad jis esąs gana geras auklėtojas, nes pats globėjas, girdi, gerai žinas ir pripažįstas jame gerą auklėtoją ir inspektorius ir tt. Mokiniams pasakė, kad jeigu jie sumislytų duoti prašymą ir ant vardo paties caro, tai ir nieko kiteip nelaimėtų, kaip dabar, nes pats caras ne atvažiuos, o globėjas vistiek pats ne važiuos ir vėla atsiųstų jį arba viršininką. Daug labai mokinių girdi gali buti išvartyta už tokį darbą iš

seminarjos, ir jeigu dar mokiniai persiprašytų inspektoriaus, tai baismė būtų numazinta, o besipriešindami jie nieko nepelnys, tik greičiau dar gali uždaryt seminariją ir tt.

Mokiniai, nors iki tol buvo gana smarkūs ir drąsus, — nupuolė ant dvasios ir veik visi skubinos, ragindami viens kitą, persiprašyti to biaurybės, ir vėl nulenkė savo sprandą, ir vėl duoda tam žvėriui joti ir spauti save. Teip viskas ir pasibaigė apie antrą valandą naktįj kė oje. Tą dieną mokiniai išvažinėjo namo.

Kalėdos!...

Suvažiavo mokiniai po kalėdų, tikėdamiesi išgirsti šį-tą naują. Išėjo visa sanvaitė, nieko nėra. Bet štai nedėlioj atitraukė pats višnininkas ar iširti to dalyko ar protokolą užtarstyti — nežinia. Jis iš naujo pradėjo daryti tardymą. Išankė apie trečią dalį mokinių ant tai lygio, kurs tęsėsi ar 3 dienas. Jis sakėsi, kad tardymą daras dėlto, kad kaip pamatęs ant protokolo, kad tiek daug mokinių turi but išvaryta, tai jam net plaukai ant galvos atsistoję, ir jis noris dar kartą perkratyti tą dalyką. Po tardymui tris tapo išvaryti ir visi 4 antro kurso, o du palikti ant kito meto tam pačiam kurse: vienas iš 3-čio, o kitas iš 2-ro, buvusieji oratoriai. Daugeliui suaukijta tapo ant visada stipendija, kitiems ant pusės metų, o iš pasivedimo veik visiems pastatyta 3 ir, suaukijta stipendija ant ketvirčio, žinoma, šėkyrus šnipus, kurie gana didžiausias stipendijas už savo darbus. Ne smagu, kad tarp mokinių yra labai daug šnipų! Tai kokios pasekės, kad nebuvo vienybės tarp mokytinių, nes daug anų prazuvo per išdavimą! Išvarytieji—lietuviai, lenkai visi palikti, nubansti daugiausia lietuviai... Bet gana bus rašyti apie tai; norėdamas nuosekliai išreikšti visas šūnybes

musų valdonų ir teip daug užsiplepėjau.

B. Pseudonimas.

Ryga.

Šiądien jau buvo galima partirti apie pasekmes susirėmimo manifestantų su policija ir kariumenė, kuris buvo vakar vakarą. Žmonių sulyg pasakojimu, užmušta apie 54 ir sužeista apie 150. Aukos daugiausiai iš pusės manifestantų, nors ir iš policijos pusės krito, bet nedaug (kaip ir iš pusės kariumenės). Matymas buvo baisus. Šaudyti pradėjo kariumenė be jokio perspėjimo. Tankiausiai sužeistiems (atsilikusiems po išiskiršėčiusiai publikai) neleista buvo paduoti pagelbos; kariumenė ir policija gelbėtojams grasino ginklais, jeigu tik mėgino grįžti kas prie paliktųjų kankinių. Tokiu budu daugelis liko gulėti gana ilgai be jokios pagelbos. Pasakoja, vienas kariumenė gydytojas (jis buvo per sitaisęs), matydamas baisy reginį pasiprašė oficerio leisti gelbėti sužeistus, bet tas vietoj atsakymo, pagrasino, duodamas ženklą, kad šaus į jį. Tokiu budu ir jisai turėjo atsisalinti. Galų gale visgi buvo sujieškoti, tur but policijos, ratai, į kuriuos krovė lavonus ir sužeistuosius tokiu budu vėžė juos kruvoj tam tikroj vietoj greitiosios pagelbos, likdami ant sniego raudoną kruvi vą kelią. Laike manifestacijos ir studentai nustojo vieno savo draugo Konstantino Pečurkino (gim. 1883 m. pastojo polit. 1901 m. baigė realinę mokyklą Permoje. Stud. chim.). Be jo dar du studentu tapo smarkiai sužeistu. Rytoj iškilmingos laidotuvės Pečurkino. Šiądien buvo teipogi studentų susirinkimas politechnikoj (nuo 12 val. iki beveik 4). Susirinko apie 300 stud. Ant susirinkimo straikuojančių naudai

sumesta 113 r.; ant vainiko užmušto draugo 23, ant laidotuvių, kurias studentai pasiėmė ant savęs, 46. Šiądienis susirinkimas buvo iškilmingas ir tuom tarpu liudnas. Nuo pradžios susirinkimo tapo iškabinata (per langą ant gatvės) juoda trauro vėliava su parašų: „Slava pogibšim, — proklijatje ubijcam“*). Laike kabini mo vėliavos atminčiai draugo liudniai perdainuota: „Vieč naja pamiat“). Nuo pat pradžios policija buvo pareikalavus per musų administraciją nukabinti vėliavą. Bet niekas nē krausyti nenorėjo. Teip ir liko visą laiką susirinkimo kabėti. Ant susirinkimo tapo nu-pręsta uždaryti politechniką ant 3 dienų (buvo tam tikros prižastys teip mažo laiko), kad parodyti traurą (gedėjimą) ir protestą. Toliau buvo nu tarta reikalingi dalykai apie pakasynas, apie pareikalavimą nuo direktoriaus permainymo apskelbimo apie užmušimą draugo (apsk. buvo „skončalšia“ — numirė ir tiek) ir dar apie keletą klausimų svarbių dabartiniame laike. Po tam buvo pakviestas direktoris Valdenas ir išreikšti reikalavimai, kuriuos jisai, prižadėjo išpildyti. Už kokių 15 minučių buvo apskelbta, kad politechnika uždaryta nemažiaus, kaip ant 3 dienų (lig atsakomo direktoriaus apskelbimo) (Šita žinia atsiūsta iš „D. Balso“ redakcijos. Žinia nepilna. Pyz., užmuštų, — pagal „Posl. Izviestija“, — buvo 127, o ne 54, ir smarkiai sužeistų — 214. Gal—but ir tos žinios ne visai teisingos, bet visgi tą dieną [13 (26) sausio] Rygoje žuvo daugiau kaip 100 žmonių, kadangi didelė dauguma sužeistųjų, kiek pasirgus, pasimirė. Red.)

*) „Gribė prazuvusiems, — pra keikimas užmušėjams“. R.

Drangai Darbininkai!*)

Pabrikantai mus išsunkia. Jie nusiperka musų gyvenimą už menkiausia alga, mus prispiria nuskurdusiai gyventi ir amžinai badmiriauti? Idant galutinai mus prislėgti ir iščiulpti, pabrikantai jieško atspirties Gudijoj caro valdzioj. Jie atspirtį suranda. Kismet nužudo caro valdzia šimtus darbininkų, nebesutinkančių toliau dirbti ir gyvent ant vergišku sąlygų. Štai ir paskutiniame laike valdzia, užstodama ponus, lieja ir dažo darbininkų krauju sniegą Peterburgo ir Rygos gatvių. Kaskart darbininkai norėdami pagerint savo buvį, susikerta su biauriaja Gudijos valdzia. Ji kaip bu delis, nesigėdi taškyt savo veido ir rankų žmonių krauju. Miestuose, kur streikai, ten ir demonstracijos, ten ir atvirai apšaukiama valdzia, kaipo galabintoja pavaldinių. Šlykštų valdzios darbai laukia atmonijimo. Atmonijimas artinas greitais žingsniais, artinasi laikas, kada grius žmonių apverstas caro sostas, kada grius siaubunų kraugerių valdzia. Žmonių akys negali buti užsi-merkusios ir nematyti, kaip braido lig kelių kraujuose žmonių visa caro valdzia. Ji pavaldiniams suteikia ne apsaugojimą, bet kulkas, kiemsargių lazdas ir tyrus Sibyro, žmonėms panorėjus kvėpuoti laisve, gyvent be ponų jungo. Mums reikia laisvės! Šalin caro valdzia kuri apkala ir surakina visus vergystės reteziais! Mums reikia politiškos laisvės: mums reikia, kad galėtume kalbėti, rašyti ir rinkties laisvai! Mēs turime kiekvienas dalyvauti valdyme viešpatystės! — Darbas mūs tęsias kasdien per ilgai — sutiksime dirbti tiktai 8 valandas per dieną.

Drangai! Kova musų sunki,

*) Atsiūsta iš „D. Balso“ red.

bet vis tik ar ankščiau ar vėliaus pergalė pereis į mūsų pusę, tik kovokime išvien visi! Tada priespaudos pančiai nuo mūsų nukris.

Salin patvaldytė! Tegyvuoja demokratiška respublika!

Tegyvuoja vienybė streikuojant! Mintaujos
Lietuvių Soc.-Dem. P. kuopa.
(Išplatinta sausio m. 1905 m.)

Vyr'ai, už ginklo!

Jau bus visi girdėję, kokie sumišimai dabar pakilo didesniuose Maskolijos viešpatystės miestuose. Pirmiausiai pakilo Peterburge. Šimtas tukstančių darbininkų sutarė pamesti darbą ir pas carą užtarymo prašyti. ėjo nešdami „šventus“ paveikslus ir giedodami, „caro garbinimui pašvęstas, giesmes. Jie šventai tikėjo, kad caras išklausysiąs tisingų reikalavimų, bet kas tau davė: policijos kardai (šoblės), kazokų, „nagaikos“ ir kareivių kulkos sutiko juos, keli-šimtai beginklių žmonių tapo ant vietos paguldyta, o pats caras pasikubino kuogreičiausiai išdumt iš Peterburgo. Nekaltas tų nelaimingųjų kraujas šaukias atmonijimo, ir štai užsistodami už juos, sukilo kitų miestų darbininkai: pametė dirbę ir Kauno, Vilniaus, Varšavos, Liepojaus, Mintaujos, Rygos darbininkai. Sustojo beveik visi pabirkai, nebeužia mašinos, nebeeina laikraščiai, kai kur užgeso ir gatvių žiburiai visas miestas tarytum išmiręs, tik darbininkai tukstančiais vaikščioja po gatves, raudonas vėliavas iškėlę, dainuoja savo dainas, paskui juos seka policijos ir šnipukų gaujos, laksto kazokai ir kareiviai. Darbininkai reikalauja didesnės algos, trumpesnės darbo dienos ir apskritai savo padėjimo pagerinimo; jie supranta, kad ponai geruoju jiems nieko neduoda, o caro valdžia ir pats caras laiko visuomet turtingų-

jų pusę. Tai dar kartą ją aiškiai pamatė, per šituos streikus: nekaltas žmonių kraujas pylėsi ne tik Peterburge, bet ir Rygoj, Varšavoj, Baku; taipo nušauta daugelis nepilnamečių ir moterų. O sunki mūsų našta, bet paskutiniaisiais metais ji dar sukesne pasidarė! Karas suėdė tukstančių tukstančius kruvinu mūsų prakaitu sukrautų pinigų, o kiek žmonių jis be jokio reikalo prarijo!! Kokius vargus jis ant mūsų užtraukė, kiek karčių ašarų išspaudė ir kiek dar išspaus!!

Ne, teip ilgiaus nebegali tęsties! Mums nereikia tokios nieko nekaltų žmonių skerdynės, mes turime nuversti nuo savo sprando caro ir ponų valdžią, turime kovot, kad ji pereitų į pačių žmonių rankas, kad nebutų nė turtingų, nė beturčių, kad visi lygiai naudotusi visais turtais ir darbo vaisiais, kad įvyktų socializmo tvarka! Neduokime sau akių apdumti visokiais caro manifestais ir gražiais prizadais! Darykime streikus netiki mieste, bet ir sodžiuose! Visos tautos jau šaukia žmones už ginklo neatsilikime ir mes.

Mintaujos

L. S. D. P. Kuopa

18. I. 05.

Essai (Vokietijoj).

Perskaitęs 43 num. „Vien. Liet.“, pereitų metų, straipsnių po antgalviu: „Iš lietuviškų rečių“, rašytą p. Šaltkalvio, aš labai gardžiai nusijuokiau ypač iš to, kad p. Š. teip sukritikavo „Žvaigždės“ korespondentą, kuris rašė į 21 num. „Žv.“ p.m. apie Essų lietuvius, ir nupeikė tuos, kurie skaito „V-bę L.“, „U-ką“, „V-pą“ ir „L-vą“. Aš noriu paaiškinti, kad tas „Žv.“ korespondentas negalėjo tų tiek daug parašyt, nes jis nieko apie lietuvius nežino; matyt, kad tų daug yra pridėta pačios „Žv.“

redakcijos. Tas korespondentas yra man gerai žinomas „raštininkas“, ir ką aš apie jį rašysiu, tai žinau, patvirtis tą ir pp. P. Mikolainis, J. Angrabaitis, O. Maudarodė ir kiti, kadangi jie teippat gerai žino, kas jis per bičiulis. Jis vadinava save koku tų Kazuku, o ant darbininkų popierių rašosi: Mathios Milewski. Pirmiau pakol žmonės nežinojo kas per paukštis, tai budavo kada apsilanko pas kurį lietuvi, tai kiekviens duodavo pavalgyt ir dar ant čeringės kiek numedavo. Mat jis nusiskuta barzdą ir usus, apsivelka gelsvu fraku, užsideda kunigišką apikaklę, apsiauna raudonais kamšais, ant antakių užmauna akinius, apsikarsto ilgais raižančiais, dar pasikiša po pažastę kokių, knygpalaikių, pa veikslėlių, tai išrodo lyg koks zokoninkas ir tokiu būdu lengvatikiai žmonės jį budavo maitina. Tikro savo vardo ir kur gyvena niekad niekam nesisako; o kadangi čionykščiai visi Suvalkiečiai ir iš dalies Vilniškiai, o jis — iš Kauno gub., tai jo čia nieks nė nepažįsta. Ir man dideli dyvai, kodėl „Ž-dė“ patiki tokiam korespondentui, kurs niekados neturi savo teisingo adriso? Jis ir „Ž-dė“ gauna svetimu adrisu. Mano nuomone, jeigu „Ž-dė“ yra organu R.-K. Susimo ir vadinasi katalikiškas laikraštis, tai vertėtų pasirūpinti ir gerų ir teisingu korespondentų, o ne kokių valkatų ir išgamų. Štai viens pavyzdys. Man teko išsikalbėti su kun. Fringsu, kuris dvasiškus Essų lietuvių reikalus kiek išgalėdams atlieka lietuviškoje kalboje; aš jo užklausu: ar ateina pas jus į išpažintį toks ir toks? (Aš čia paminėjau minėtąjį koresp.) Atsakė: ne, ir aš jo visai nepažįstu. Kun. Fringsas tur užsirašęs savo knygoje visus lietuvius, kurie jo reikalauja; vien tik to geroro „Ž-dės“ korespondento

ne tur. Mat kad ir neskaityt „V-po“, „U-ko“ ir „Vienybės L.“, o tik neina pas lietuviškai mokantį kunigą su dvasiškais reikalais. Pernai vasarą keli vaikinai pamatė tą korespondentą išeinant iš paleistuvingų namų ir paklausė: „ko tu tų buvai?“ Jis atsakė: „Jieškau skalbėjos, kad man skalbinius gerai išplautų!“ Na, suprantama, — tokioje vietoje visados skalbėjos buva... Dar viens pavyzdys 1902m. 27 geguodotinas kun. Šedvydis iš Pittstono važiuodamas į Lietuvą, apsilankė Essuose, ir per jo tarpininkystę tapo čia suverta š. Kazimiero drangystė ir sumesta kelios markės ant mokyklų d-stės „Motinėles“. O tas valkata („Ž-dės“ koresp.), kuris tuokart nebuvo atėjęs, kada išgirdo, kad buvo koks tų kunigas ir prikallbėjo lietuvius turēt šiokią tokią draugystę, tai netik ką vaikščiodamas apšmeizė visokiais žodžiais kunigą, bet dar ir apskundė policijai, kad koks esą valkata rinkęs pinigus nuo Essų lietuvių, ir prisilaikęs pas p. K. Stupinkevyčių... Šis žmogus turėjo paskui teisintis prieš policiją ir išpasakot visą tiesą. Aš čia daug ką negalau nuo jo parašyt, nes tiek nežinau; bet jeigu „Ž-dė“ nerėtų pertikrint žinias ir dar daugiau dažinot apie savo korespondentą, tai paduodu p. K. Stupinkevyčiaus adrisą: Parallel str. 10, Essen a. d. Ruhr. Kreipkitės prie jo, jis geriau žino apie korespondentą Kazuką.

Gal p. K. Stup. supyks, kad jo adrisą padaviau; bet kad per daug melagingai „Ž-dės“ korespondentas rašo, tai aš pasistorojau ir apie jo darbus parodyt teisybę ir nurodžiau kur gali dar geriau apie tai persitikrėti; taigi p. Stup. meldžiu nepykti už tai.

Petro Surus.

Politiszkos ziniios.

Politiszki sanvaitės nuotikiai.

Maskolija. Didesnė pusė caro valdžio karės šalininkų eina už tai, idant susitaikyti su Japonija ir greičiaus pabaigti karę. Caras nesutinka; jis teip jiems pasakė: „Jeigu man reikės pasirašyti ant santaikos traktato, tai negaliu pasilikti caru“. Tuos caro žodžius visaip aiškina Peterburge. Vieni sako, kad caras misliją atsikyti nuo caravimo, jeigu susitaikymas išeis ne po jo noru; kiti sako, kad jis pašauksias žmonių atstovus prie bendro dalyvavimo valdyme šalies. — Abelnai manoma, kad karė nesitęs ilgiau, kaip tris mėnesius. Iš Paryžiaus pasklido žinia, buk japonai pareikalautis \$800,000,000 kontribucijos, jeigu santaika įvyks. Ta žinia pergądinusi maskoliškus diplomatus. Viens Japonijos užsienio ambasadorius pasakė: „Santaika, jeigu įvyks, bus tai santaika staigi ant netikėtų sąlygų“. — Toje santaikoje dalyvausią Anglijos karalius Edvardas ir Danijos kar. Christionas, tėvas carienės, kuri teip eina už karę. Teip-pat dalyvausiančios tam ir Prancūzijos ir Amerikos valdžios. Tuo tarpu Maskolija pasiskolino \$1,000,000 nuo savo kapitalistų (nes svetimi jau neduoda, bijodami, kad neprapultų). Tą pat padarė ir Japonija. Vis tai vedimui karės. (Maskolijai karė atsieina \$1,000,000,000 (vieną bilijoną).

Revoliucijinis judėjimas Maskolijoje vis auga. Černigovo, Tambovo, Kazaniaus ir kitose pietinėse gubernijose — dideli kaimiečių sumišimai.

Kaukaze viskas virte verda. Nieko negelbėjo, ką valdžia užsiundė totorius ant armėnų, kurių, mieste Baku, per 3 dienas (19-22 sausio) išskerdė į tukstantį. Jaltoje, (Krime) buvo tikra revoliucija. Kareivių pritruko numalšinimui jos; tai vezė laivais iš kitų miestų. O

desoje teip-pat eina dideli sumišimai. Peterburge dailos akademijos mokiniai reikalauja uždaryti tą įsteigą iki ruden. Konservatūrija jau uždaryta. Maskvos muzikinės mokyklos mokiniai, solidarizuodami su peterburgiškiais savo draugais, teip-pat ketina paliaut mokines, kol valdžia neatsisakys nuo savo despotizmo. Universitetai ir politechnikos visur uždarytos.

Turkija Sumišimas arabų genčių Yenen provincijoje, Arabijoje, baisiai smarkiai platinasi. Sukilėliai arabai užėmė keletą miestų, išvaikydami iš jų turkų kariūmenę ir valdininkus. — Abelnai, visos tautos po Turkijos jungu subruzdavo labiau, kaip komet nors. Po kiek metų, sako, Turkija turėsianti suskilę.

Anglija. Nauja Transvaliaus konstitucija tapo parengta Londone ir neuzligo bus įnešta parlamentan dėl apsprendimo.

KARĖ.**Maskolijos su Japonija.**

Maskolių armijai besitraukiant tolyn nuo japonų linkui Harbino miesto, staiga japonai prapuolė, kaip ugnyje sudegė. Generolas Linevič išsiuntė į visas puses žvalgus, kurie patyrė buk japonai einą ant Vladivostoko, t. y. atgal, ir jau 35 mylias atsitolinę nuo Maskolių kariūmenės. Tvirtina, kad dabar japonai atkreipsią visas savo spēkas prie Vladivostoko kaip pirma prie Porto Arturo, su tikslu jį apimti. Linevičius da vis baugiuasi, kad japonai gal tik tai teip nuduoda, kad traukiasi, tik vilioja, o paskui ims ir užpuls išnetyčių, kaip jie yra padarę kelis syk su Kuropatkinu. Iš Peterburgo karės Roda davė jam (Linevičiui) prisakymą nusilpninti japonų armiją ir gelbėti vaisingas samplatas Kyrino apygar-

dėse, kad ir prisieitų prazudyti visą armiją. Teip-pat yra sumanymas, kol Vladivostoką da japonai neapgulė, aprupiti jį ant 2 metų visokiu išteklium. Pagal janarolų raportus maskolių karės valdžia sprendžia, kad Linevič turi trauktis į Harbiną, o paskui tolyc į vakarus, idant japonai neuzbėgtų jam už akių ir neatkirstų jį eanti už 6000 verstų nuo tėvynės. Sako, tik apie Baikala, t. y. jau Siberijoje, jis galėsias atsispirti. Šitą komunikatą maskolių valdžia pagarsino viešai. Tokiu budu jau prisipazino, kad iš Mandziurijos noroms-nenoroms reikia kraustytis. — Teipgi nerimuoja, kad japonai už kokių 2-jų savaitių galį neuzimti Sachaliną, kur yra tik tai vos 2000 maskolių kariūmenės sykiu su užtiuretojais belaivių. Tenai baudos įstaigose yra 6000 areštantų, o kita dalis gyventojų susideda iš 3000 tėbuvių ir 6000 apsi gyvenusių, atbuvus savo baudą. Japonams užėmus Sachaliną, taptų paleisti visi kaliniai ir katarginiai, kurie gal ir padėtų jiems maskolius giti į vakarus (nes į žiemius, kaip matėm, jie jau nebėgs, kaip tai darė ikšiol; mat nusibodo!) Kynai pasakoja, buk japonų armija teip stipri, kad jie priėmė į savo tarpą daugybę kyniškų banditų, chunchuzų.

Dabar jau aiškiai matyt, kad maskolių valdžia netiki laimėsianti ir neuzsitiki nė vienu karės vadovu; net Linevičiui jau liepia bėgti į Siberiją palikus Mandziuriją, nors tuo tarpu da japonai jo iš tų nevaro.

Kuropatkinas po mušini ties Mukdenu, aštriai sukritikavo 10-tį generolų už neišpildymą duotų jiems jo prisakymų. Tam skaičiuje yra ir gen. Bilerling, kurs buvo vadovu 3-čios armijos, o dabar likęs tik prie savo korpuse. 3-čiosios armijos vadovu dabar yra gen. Batjanov 70 metų senumo; antrosios — Kaulbars.

Isz Amerikos.

Katalikų kunigas apsipatavo.

New Rork'e 11 kovo, visų katalikų susiraukė nosis, o laisvamanių nušvito kaktos perskaidius žinią, kad katalikų kunigas, dagi žinomas teologas, paeinas iš Austrijos, E. Dobinac, numetė sutaną ir priėmė civilišką šliubą su 18 metų mergina, vardu Ona Fretter. Jaunavedžiai beveik nė cento neturi ant pradžios gyvenimo, ir dėlto buvėsis teologas tuojaus stojo priedarbo kaipo paprastas, padienis darbininkas. Jis esąs slovakas.

Sudas netiki į stebuklus.

Chicago, Ill. Inga Hansbon, buvusioji sąnarys „Išganymo Armijos“ (Salvation Army), tapo nusudyta ant neaprubėžiuoto laiko į kalėjimą už kreivą prisiegą. Mat ji buvo skundus tramvajų (karų) užveizdą, reikalaujama \$50,000 atlyginimo už suzeidimą. Bet kad neturėjo jokio suzeidimo ženklo, o prisiekė kad ją tikrai suzeidę, tik tai ką ji stebuklingu budu staiga tapusi išgydyta, laike karštų maldų ant jų („so loveišių“) tikėjimiško susirinkimo. Sudas netikėjo į stebuklus, ir ją nubaudė už klastas. Maskolių kariūmenės dezertierius nusišovė.

Chicago, Ill. 30 kovo, vakare, Tautiškos Lenkų Sandoros (Zw. N. P.) namuose nusišovė Wiktor Szymański, lenkas, palikęs ant trepų šale savęs kortelę su užrašu: „Aš Wiktor Szymański, dezertierius (pabėgėlis) iš maskolių kariūmenės, neturėdams iš ko gyventi — mirštu namuose Taut. lenkų Sandoros dėl to, kad lenkai atsimintų, kad yra daugiau tokių turčių kaip aš, kurie reikalauja pagalbos“.

Moters mokinosi balsuot.

Andai Milwaukee, Wis. atėjo į miesto valdybą (rotušę)

kelios moters mokytis, kaip reikia apsieiti su tam tikra balsavimo mašina. Republikoniško moterų kluubo prezidentė, Margret E. Wheeler, norėjo kad visos sąnarės jos kluubo ateitų „mokintis balsuot“. Atėjo tiktai penkios.

Darbininkai ir darbininkės, šveskite 1-mą gegužės!*)

Vienintėte metinė darbininkų šventė atsibuvo kasmet pirmą dieną Gegužės, ir dėlto tankiaus esti vadinama 1-mos Gegužės Švente.

Toji šventė tai ne kokios-nors tikybės išpažintojų ir ne kokios-nors tautos, o tik darbininkų, — t. y., kitaip sakant — ta šventė ne tikėjimiška ir ne tautiška, o tik darbininkiška, — šventė, kurią apvaikščioja visokių tautų, visokių tikybų, viso svieto darbininkai, kurie tik suprato savo reikalus, pamatė savo skriaudą ir pažino savo skriaudėjus.

Darbininkai, — ar jie yra šiekios ar tokios tautos, šiekios ar tokios tikybės, šiekios ar tokios šalies, — turi abelną, bendrą skriaudą, plustančią iš kapitalizmo verpetų; turi bendrą gaują savo skriaudėjų — kapitalistų arba piniguočių, kurie norint iš pažiuos esti nesitikime tarp savęs: tai dėl tautiškių, tai dėl tikėjimiškių, tai dėl politiškių prieštaravimų, vienok visi jie sutinka išnaudojime savo darbininko. Vienaip jie išnaudoja darbininką: ar šis bus jiems svetimtautis, ar vientautis; ar svetimtikis, ar vientikis. Tegul sau kranksi patrijotiškos ir buržuaziškos varnos: kam lietuviai skirstosi

*) 12 n. „V-bės“ mes prizadėjom paduoti paaiškinimus apie 1-mos gegužės šventę ateinančiam (t. y. 13) num. Bet dėl techniškų kliučių, to nepadarem; todėl tą išpildom dabar, talpindami šį straipsnį. (Tiesa, ir 13 n. tilpo straipsnelis apie darbininkų šventę; bet tai nuo vardo laisvamanių. Dabargi duodam — vardan socializmo). Red.

i partijas, kam darbininkai-lietuviai kovoja prieš turtinuosius lietuvius. Tegul kranksi! Kiekviens apšviestas darbininkas aiškiai mato ir supranta, kad darbininkai, beturčiai (proletarijatas) ir „darbdaviai“ — buržujai yra tai dvi kliasos amžinai priešingos viena kitai ir kad tas priešingumas ypač atsizymėjo šioje gadynėje, kada kapitalas išbujojo rankose nedaugelio gabių išnaudotojų dykaduonių buržujų. Juo labiau kapitalas suplauks į vieną daiktą (koncentruosis) į rankas nedaugelio kapitalistų, juo labiau augs proletarijatas ir jo skriauda ir vargas, o sykiu su tuom augs ir priešingumas (antagonizmas) tarp tų dviejų kliasų: kapitalistų ir darbininkų. Ir to priešingumo nieks neprašals nieks nesuvienjs tų dviejų viena prieš kitą kovojančių kliasų, kol bus kapitalistiškas surėdymas, kol ne bus išnaikinta privatiška nuosavybė, t. y., kol nebus sudrauginta (paimta į draugijos rankas) žemė, pabirkai, mašinos ir visi išdirbystos įrankiai, — žodžiu, sakant, kol nebus įvesta socialistiška tvarka, o tą įvykdjs tiktai viso svieto darbininkai, proletarijatas. — Dėlto tai, išsiaiškines šitą dalykų stovį, mokslingojo socializmo tėvas — K. Marksas — dar prieš pusšimtį metų su giliu persitikrinimu, sušuko: „Visų kraštų darbininkai, eikite išvien!“ Ir iš tiesų, tiktai darbininkai tegali ir privalo eiti išvien, be skirtumo tautų ir tikėjimų, nes jų vienodi reikalai, vienodi priešai, su kuriais niekadods nebegalės susitaikyt, ir tik išvien prieš juos eidami, jų tvarką griaudami, išnaikjstą nelygybę, kuri dabar viešpatauja: iš vienos pusės biauri dykaduonių sauvalė, iš kitos — vargas, badas, sąsaros tiems, kurie visas gėrybes padaro. „Vienybėje — mūsų galybė“. Proletarijato vieny-

bė — tai visoms skriaudoms ir neteisybėms galas. Todėl tas šauksmas: „visų kraštų darbininkai, eikite išvien“, rado tarp plačių minių skardų atbalsį, ir, kelioms dešimtims metų praėjus, jau mes matome rimtas darbininkų organizacijas visoj Europoj ir Amerikoj, — taip, jog 1889 metuos, laike visasvietinės parodos, įsteigtos Paryžiuje, — susirinko čia visų civilizuotų tautų darbininkų atstovai ir nutarė kasmet švęti vieną dieną, kaipo žymę solidariškumo ir tikslo viendumo visos pasaulės darbininkų.

Tais metais (1889) suėjo šimtas metų nuo Didžiosios prancuzų revoliucijos, kuri padarė pradžią pabaigos politiška nelaisvei Prancuzijoje ir vienkart ir visos Europos sudrebino sostus, kurie kas kart visėjo silpnyn, kaip ir po šiai dienai, — išskyrus tik Maskoliją, kuri tik paskutiniaisiais metais išvydo pradžią pabaigos savo viešpatavimo... Taigi sukakus šimtui metų po išgriovimui despotizmo arba politiškos nelaisvės, darbininkai pastatė sau aiškius tikslus, kurių prisilaikant, galėtų tuo tarpu sumažinti, o toliaus visiškai išnaikinti ekonomišką nelaisvę, išnaikinti buržuazijos viešpatavimą. Pirmutiniu tikslu tąsyk buvo nuspręsta mesti darbą 1-mą dieną gegužės ir reikalauti 8-nių valandų darbo dienos. Bet laikui bėgant viskas mainosi: po kiek metų tas tikslas daugelyje vietų tapo atsiektas. Dabar ta šventė priėmė išveizdą beveik paprastos darbinikiškos šventės, kurioje visų šalių: Amerikos, Europos, Azijos, (pvz. Japonijoj) ir Australijos darbininkai metę darbą linksminasi įtaisindami iškilmingas manifestacijas, procesijas, ir kalbas — kur yra politilka laisvė, ir su narsia revoliucijoniška dvasia darbininkai išeina demonstruoti ant

gatvių šalise, kur ner politiškos laisvės, — kaip ana Maskolijoje. Čia darbininkai, rengdamiesi švęsti 1-mą Gegužės, žino kas jų laukia: kančiai, durtuvai, kulkos arba rykštės ir kalėjimai, — o vienok savo šventės neapleidžia ir kasmet vis didinasi skaičius suprantančių šviesius darbininkų norus ir tikslus, o tokie niekadods nesibijo išėiti 1-mą dieną gegužės ant gatvės, viešai parodyti įbaugintiems buržužams ir jų apginėjams — despotizmo išperoms, kokiais yra policija, žandarai, šnipai, kariumenė...

Mums, amerikiečiams, nereikia bijoti nagaikos, mes liuosai sau galim daryt susirinkimus, manifestacijas, laikyt prakalbas ir tt. Dėlto tai pasistenkim, kad kuodaugiausia atsirastų tarp mūsų suprantančių savo reikalus, kad parodytų savo solidaryškumą (sąryšį, vienybę) su visais proletarijais, o tam geriausia proga tai šventė 1-mos gegužės. Pasirupinkim, todėl, draugai, pritraukti prie mūsų šventės pulkus didžiosios darbo armijos, kuri sutveria visus turtus ir rėdo šią pasaulę, o pati teip paniekinta, prispausta... Atgykit dabar bent, pavasaryj, kada visa gamta atgyja, kada žemė ima puoštis žolynais, žiedais, kada paukšteliai ir vabalėliai sau linksminasi, kada visur apsireiškia gyvybė pilnoje savo galybėje. Taigi, kas labiausiai ikšiol yra prisilėgtas, tepasirodo 1-mą dieną gegužės, jog dar gana gyvu yra! Prisilėgti, pažeminti visi darbininkai, o ypač moteris darbininkės. Dėlto šios paskutinės privalo labiausiai atjausti tą tikrosios liuosybės idėją — socializmą. Taigi, moters ir mergelės, pasirodykite per darbininkų šventę, kad krutate, kad gyvuojate; eikit pirmyn su draugais. —

Darbininkės ir darbininkai, kilkite!

Tegyvuoją 1-mos Gegužės Šventė!

Tegyvuoją socializmas!

Išs. liet. žiškų dirvu Amerikoje

Camden, N. Y. Penktadienį, 24 d. kovo, p. Galminas surengė svetainėje Turnerių (515 Pine str.) susirinkimą tautiečių reikaluose paremimo revoliucijos Lietuvoje ir Maskolijoje. Tėčiau žmonių labai mažai susirinko, nes ten nėra jokios organizacijos. Kalbas vienok laikė dras Šliupas ir Latvių iš Europos delegatas Dambtis. Aukų tądien suėjo \$2.00. Susirinkusieji gailistavo, kad mažai kas apie suėjimą nežinojęs; vienok visi pritarė, kad trokšta laisvos lietuviškos Lietuvos, su laisve spaudos ir žodžio, suėjimų ir draugų, ir šitvių (streikų). Taip pat trokšta turėti Lietuvosą Vilniuje, lyginai kaip ir savo universitetą. Po susirinkimo dar ilgai kalbė josi žmoneliai apie pageidaujamą Lietuvos išsiluosavimą.

Tenburis

Minersville, Pa. 22 vasario atsibuvo mainierių salėje balius parengtas 16-tos kuopos Susivienijimo lietuvių kariamių ant naudos Pottsville's ligonbučio. Daugumas geros valios lietuvių susirinko. Bavo ir tokių, kurie neatėjo, sakant: Kad kariamiškai dau tik dėl savo naudos ir garbės. Ne, broliai, tas neteisybė! Męs nenorim garbės ir naudos turėti. Męs tik norim, kad lietuviškai stovėtų eilėje (stovėti eilėje baliavotojų dar nepelidėle lietuviams garbė. R.) Nes jau buvo keli toki atsitikimai su tais lietuviams, kurie nekūr nepriguli — ne į draugystes, ne į Susivienijimus, ir nėra ukėsai šios šalies. Jų tik vienintėlis dalykas — vaikšioti per naktis po kariamių rėkant ir muštis. Tai toki taip ir šneką. O kada įpuolė į nelaimę, tai puolasi prie jų pačių kariamių arba taip geros valios lietuvių, kad jį nuveštų į ligonbutį,

nes jis pats negali, kadangi daugumas nežodžio angliškos kalbos nežino. Bet kariamių tai jie vyrai!

Taigi męs negarbės jieškodami tą darėm, o tik vien dėl to, kad mums keliems jau teko buti ligonbutį su tokiais broliais ir turėjim akis kaityt. Žinoma pirmiausiai daktaras klausia: kokios esi tautos? atsako — lietuvių. — Ar esi ukėsai šios šalies? — atsako — ne. Kokio tikėjimo? — Katalikas. Tankiai esti, kad daktaras atsako: Ne, męs negalime priimti katalikų, nes męs nuo katalikų nieko negaunam; sakę protestonų ir kitų tikėjimų kunigai atiduoda mums visus tuos centus ką kas nedėlia bažnyčioje surenka, o katalikų kunigai to nedaro. Taigi ir vietą męs turime laikyti dėl anų.

Tai matot, broliai, dėl ko męs darėm tą balių. Kunigai mus negali duoti, nes jų nabaugų yra kiauros kišenės ir jie savo kišenių niekad negali pripildyt, tai kaip jie duos. To kiu budu męs uzvadavom tuos nelaimingus kunigus, idant mums daugiau neprikaišiotų tokius žodžius daktarai.

Čia, broliai, parodysim kiek įėjo iš viso pinigų ir kiek išmokėjom; kiek liko tai visus atidavėm ant ligonbučio.

Įėjo iš viso \$275,45. Išmokėta kaštų už salę, muzikantams ir tt. 149,78. Taigi liko gryno pelno \$125,67, kuriuos visus atidavėm Pottsville's ligonbučiui. *V. R.*

Waterbury, Conn. 19 kovo tautiečiai Jonas ir Biruta Baliunai iškelė puotą savo giminėms ir draugams iš linksmybės, kad gamta apdovanojo juos pirmu kūdikėliu (dukriuke). Besilinksmindami svečiai kalbėjo apie karę Japonijos su Maskolija ir revoliuciją Maskolijoje. Dėl išreiškimo simpatijos revoliucionieriam, panorėjo paaukaut nors po našlės grašį tam tikslui, ir suaukavo

\$1,20, kuriuos nutarė pasiųsti į „V. L.“ redakciją dėl perdavimo kam priguli. (Vardai aukautojų ir aukos pagarsintos gale N. — R.) — Gal ir už šitų aukų rinkimą gausiu nubarti, kaip už anas, ką surinkau per Baliunų vestuves, už ką koks tų „Aukavęs“ užsi puolė per savo korespondenciją. Kaip man teko iširti — „Aukavęs“ nėra aukavęs (gal dar nė cento tautiškiems reikalams), bet tik panaudojo aukautojo vardą (kaipo paliudijimą rėdystei). (Mums rodo si, kad čia tik ypatingai vienas ant kito pyktelejimai buvo norima nudaryt vieša spalva, kad galima būtų įtraukti į laikraščius. Tai negražu, ypač, kad tai ne naujiena. Red.)

Aukų rinkėjas

J. Maksimavyčius.

New Britain, Conn. 19 kovo atsibuvo varduvės Juozapo Urbanavyčiaus, ant Franklino gatvės, 37, pas Ant. Pietuški. Svečiams besilinksminkant, V. Sabaliauckas užsiminė apie reikalingumą pašėlpti revoliucionierius Rusijoje ir Mikasei Krivackiutei pakolektavojus, tapo sumesta tam reikalui \$3.55. (Aukautojai ir aukos pagarsinta gale N. R.) Aukavo ne visi, bet toliau susipras ir tie, kurie nemėgo to reikalo dabar. Visi, broliai ir sesers, privalote atjausti aną reikalą ir atminkit tai visokiuose susiėjimuose.

Mikase Krivackiutė.

Union City, Conn. 19 kovo buvo susirinkimas ant varduvių Juozo Kamaičio. Svečiai besilinksmindami atkreipė savo atidą ant vargšų žmonių Rusijoje, kurie lieja kraują dėl visų gerovės ir laisvės. Vienas iš svečių, pasiprašęs aisy pavelijimo ką nors pakalbėti ir ant to svečiam pristojus, paaiškino, kas tų Maskolijoje dedasi, koks vargas, ir priminė, kad reikia aukauti

tiems, kurie kovoja prieš tą vargą, priespaudą, už visų laisvę. Pabaigus jam kalbą, svečiai suaukavo kovojantiems už laisvę \$3.20. (Aukautojai [ir aukos gale N. R.]

B. Kamaitis.

New Haven, Ct. 5 kovo vietiniame Lietuvių Ukėsų Kliube, susirinkus vietiniams lietuviams, buvo aiškinama apie priežastis iškilusio revoliucijos Rusijoje ir apie mūsų lietuvių pareigas ją sušėlpti. Matyt, kad daugumas susirinkusių pasijuto esą kaltais savo motinai-tėvynei už tą kraują, kurį dar nuo lopšelio dienų nuo jos širdies čiulpė, ir širdingai pritarė paremt darbą išliuosavimo tėvynės. Taigi susitvėrė tam tikra, iš 14 sąnarių kuopelė platinimui agitacijos ir rinkimui revoliucijos pašalpai aukų. Patįs po kiek paaukavo ir išrinko 4 rinkėjus aukų nuo kitų; teipgi išrinko vieną nusiuntėjį pinigų. Toliau ketina atspaust tam tikrus atsišaukimus, ir sušaukti visuomenišką susirinkimą; manoma teipgi sutverti duoklinę kuopą.

Bet dabar kyla klausimas, kur dėt pinigai? Vieni sako kankintinių komitetui, kiti į Susivienijimų (kokių? R.) kasą. Reiktų tą dalyką kuveikiausiai apdirbti. Jau savaitė, kaip guli pas manę \$13.75, rinkėjai teipgi girdėjau turį surinkę dikčiai aukų. (Vardų aukautojų negarsiname neprisiuntus aukų. R.)

S. Cvirka.

Courtney, Pa. 14 kovo susirinkime dr-stės Lietuvių-darbininkų Broliškos Pagelbos tapo sudėta sąnarių \$5,00 aukų revoliucijiniam judėjimui, kuriuos su aukautojų vardais pasiunčiam į „V. L.“ redakciją. (Vardai kitoj vietoj. R.)

Teipgi pritarėm p. Artojaus užmanymui, reikalauti nuo valdžių lietuviams atskirų ru-

brikų blankose, suraše gyventojų 1909 m., ir išrinkom nuo savęs atstovu p. Juozą Stasiukelį (Box 93 P. O. Wilson, Pa. Allegh, Co.)

Lietuvių čia yra vos 7 šeimynos ir keletas desėtkų vienučių. Apie tautiškus ar darbininkiškus reikalus, išimant keletą vyrų, beveik visai nesirupina. Gal užtai visas taip pasilieka užpakalyje, kad darbai čia eina labai menkai. Draugystė stovi labai gerai: ant kožno susirinkimo prisirašo vis naujų sąnarių, tik tai ne iš vietinių. Gal kada, pasigerinus darbo sanlygoms, ir mūsų lietuviai pabus iš miego.

Skaitytojas.

Mohanoy City, Pa. Darbai čia eina nė šio nė to: nors kasyklėse dirba kasdien, vienok dikčiai randasi žmonių ir be darbo.

Nesenei keletas jaunų lietuvių, susirinkę višnamin p. J. Mockaičio, užmanė paaukauti ant tautos reikalų, ir keletas ten buvusių noriai tam pritarė ir paaukavo. Paskui, kitą dieną, eujus geros mislies vientaučiams vėl buvo apie tą primintą ir vėla, kas kiek galėjo, paaukavo. Susidėjo iš viso \$3.75, kuriuos paskiriame kankintiniams ir pasiunčiame į „V. L.“ redakciją, drauge pridudam ir aukautojų vardus (jie tilps kitoj vietoj. R.). Aukas dėt užmanė Andrius Ukėlis ir Jurgis Petrauckas, o persiuntimo kaštus apmokėjo pirmasis.

Abelūai mahanoy'iečiai pradeda šiek tiek bruzdėti į geresnę pusę. Praitam rudenyje susitvėrė iš protingesnių politiškas neprigulmingas klubas, įsitaisė knygynėlį ir liuosam laike sau susiję gali pasiskaityti naudingų knygų ir laikraščių. Dabar tą klubą įkorporavo Pottsvilles court'e ir tą užtvirtino Harrisburge. Toliaus ketina įvesti kluban susiėlpimo sistemą įpuolus są-

nariams į kokią nelaimę.

Kliubo sąnarys.

Pittsburg, Pa. Lietuvių Moslo Dr-tė ir Dr-tė Saldz. Širdies Jėzaus ant savo susirinkimų nutare prisidėt ir remti užmanymą reikalauti nuo Sav. Valstijų valdžios, idant įvestų tam-tikrą lietuviams rubriką Amerikos gyventojų suraše. — Minėtos draugystės išrinko vieną sąnarį į komitetą. Jo adrisas:

Mr. Antanas Rautkis
6 Kirkpatrick str.
Pittsburg, Pa.

Susivienijimo L. A. reikalai.

Pagarsiname visoms Susiv. Liet. Amerikos kuopoms apie ateinantį Seimą New Britain, Conn. Mūsų vietinis komitetas malonėtų kuogreičiause dasizi noti kiek delegatų pribus ant Seimo (S.L.A.) ir taip visus reikalingus veikalus, nes laikas yra visai trumpas. Kaipo nutarimas buvo pereito Seimo, dienose Gegužės 23, 24 ir 25 teipos-gi mes turime užėmę svetainę. Vieta svetainės „Hanna's Armory“ East Main str.

Pasilieku su guodone
Jonas F. Bergeris,
213 Washington str.
New Britain, Conn.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“.

Nauji sąnariai.

Gilberton, Pa.
Vin. Sadauskas
Juoz. Voveraitis
Andr. Rasimas
Mot. Gerbauckas
Pijus Naikelis
Lost Creek, Pa.
Mikol. Stepulaitis
Lawrence, Mass.
Jon. Sukas
Sealville, Ind.
Marijona Naikelienė
Jonas Višnauckas
T.M.D. Sekr. A. Ramanauckas.

Yra atsiųsta iš South Chicago, Ill, \$9,00, bet nēr pažymėta kam jie aukaujami tie pinigai? Teiksis aukautojai atsišaukti su paaiškinimu.

T.M.D. Izdininkas J. Naujokas,
Madison sq. Box 157
New York City.

Aukautojams.

Dabar yra aukaujama ketveriems reikalams: 1) revoliucionierių; 2) kankinių; 3) moksleivių ir 4) Vištaliaus reikalams.

Beto, dar kiti žada aukauti ir L.S.P.A. reikalams.

Todėl gerbiami aukautojai, siųsdami į „V-bės“ redakciją aukas, teiksis visados įsekmui paminėti kuriems reikalams ir po kiek skiria. Tuli parašo, kad aukauja „ant kankintinių, kurie kovoja už visų gerovę ir laisvę“. Iš to rodos reikia suprasti, kad tai auka revoliucionieriams, kurie kovoja; bet galima suprasti ir tai, kad kankintiniams, kurie bekovodami papuolė nelaisvėn.

Dabar visados vartosim aiškūs terminus, augščiau parodytus ir nevengsime žodžio „revoliucijinių“, nes menamas, dėlei to vardo, pavojus pasirodė sapno šmėkla. *Red.*

Delei plagijato „Nigilistu“.

1897 metuose, nuo puslapių 26-110, „Vienybėje Lietuvinkų“ patilpo dramatiškas veikalėlis p. t.: *Nigilistai, Tragedija III veikmėse, parašyta iš 1881 metų laikia užmušimo caro Aleksandro II. Parašė Jonas Grinius.*

Nuo to laiko, kaip patilpo šis veikalėlis (jis tilpo straipsnio formoje ir niekad os nebuvo atspaudintas skyrium), „Vienybės L.“ redakcija saprotavo, kad jį parašė ten pasirašę autorius. Vienok dabar išsiaiškino štai koks nesmagus dalykas.

Porą sanvaicų atgal koks ten New Yorko daktaras, lenkas, Alf. Chrostowski, parašė D-ruį Šliupui laiška, kuriame prašo vardan jo (Chrostovskio) atsšaukti per „V. L.“ ir apskelbti viešai, jog minėta tragedija „Nigilistai“ esanti išėjusi iš po jo (Chrost.) plunksnos, o J. Grinius ją išvertęs lietuviškai ir atspaudindamas „Vienybėje L.“ pasirašęs savę autoriumi, t. y. P. Grinius papildęs plagijata. Dr. Chrostovskis (redaktorius lenkiškos „Jutrzenka“) lietuviškai nemokas, ir iki šiam laikui nežinojęs, kad jo veikalėlis tapęs suplagijavotas ir atspaudintas ant „V-bės L.“ skilčių; tik tai neėnėi pats p. Grinius, buvodamas Brooklyne, pats pasisakęs D-ruį Chrostovskiui—akyvaždoje liudininko Lappo Lutz—kad jis jo rašinėlį esąs išvertęs. „Bet—toliau Dr. Chrost. raš—apie tai kad Grinius mano veikalą tiesiog pavogė, atsizinau 30-tą d. sausio iš laiško p. A. Olševskio išleistojo „Lietuvos“, kuris man poinformavo kad Grinius prisivavino autorystę mano rašinio“.

Taigi Dr. Chrostovski būtinai reikalauja, kad „Vienybė L.“ praneštų visumenei, jog „Nigilistų“ autoriumi esąs jis, Dr. Chrostovskis, o p. J. Grinius, išversdamas jo rašinį ir padėjęs savo vardą, kaipo autoriaus, papildė plagijata.

Laukimas.

Tirpsta jau sniegai,
Saulė kil' augštyt,
Nyksta jau ledai,
Oras ein šiltyn.

Laukime dienų
Laimės mūsų saldžios;
Po baisių audrų,—
Ateities ramios.

Paukščiai mus vilios
Tarp žalių miškų...
Vasaros meilios
Laukime laikų.

Puikūs žolynai
Margūs ziedūs skleis,
Pievos ir miškai
Kvapą saldų leis.

Laisvės-gi dainų
Aidos visur plauks,
Laimės jau laikų
Svietas tad sulauks.

Laukinis.

Nauji raszta.

*Biltner. . . Paėjimas orga-
niškė svieta Sutaishė Šernas.
Spauda ir turtu „Lietuvos“.
Chicago, Ill. 1905. Pustl. 137.
Prekė 35 c.*

Čia trumpai ir aiškiai yra aprašyta, kaip išsivystė žemės gyvūnų prigimtis, kaip bėgyje ilgų amžių išsitobulino žvėrys ir žmonės. Tekste yra keletas paaškinančių paveikslėlių, kas padaro knygutę gerai suprantama ir mažamoksliams. Lintketina kiekvienam, mėgstančiam daugiau žinoti apie prigimties persikeitimus, tą knygutę perskaityti. Beje, „Lietuvos“ skaitytojai tą rašinėli galėjo jau perskaityti tame laikraštyje, iš kurio minėta knygutė atmuša skyrium.

*M. . . Našlaitė. Apysaka eilėse. Parošė. . . Spauda ir turtu „Vienybės Lietuvosninku“.
1905. Pustl. 14.*

Ta apysakaitė buvo spaudinta per „V-bę Liet.“, dabar tapo atmušta skyrium. Joje autorius papiešia vaizdelį iš Lietuvos dvarų gyvenimo, kur viename dvare ponaitis apvykę pasalinga meile tarnaitę, ir paskiaus ją atstumė šalin. Nelaimingos meilės auka, pasijutusi neščia, įpuolė į nusiminimą ir nusiskandino Niamune. — Apysakutė graudi ir jautri.

*P. B. Užkeikto urvas. Apysaka iš lietuvių gyvenimo. Pagal lenkišką nupiešė. . . 1904. Kaštais ir pauda „Kataliko“
Chicago, Ill. Pustl. 288.*

Nežinia, kam vertėjas tos apysakos pridėjo: „iš lietuvių gyvenimo“, kadagi to visai nematyti. . . Vertimas vidutiniškas.

*P. Brandukas. Nauja Chrestomatija dėl lietuviškų mokslasnių Amerikoje. Dalis I. Parengė. . . Išleido „Katalikas“
Chicago, 1904. 152 puslapių.*

Kaip matyti iš „prakalbos“ surengėjas tos knygutės skiria ją vaikams, pradėjusiems lan-

kyti „parapijinę“ mokyklą, nuo 6 metų amžiaus. Tai skaudžiai apsiriko. Mažiems mokiniams visai bus nesuprantamos joje patalpintos eilės parakutės ir apysakutės. Paimkime pirmutines eiles:

„Lietuva tėvyne mano!
Aš per jurę trokštu plaukt,
Kad jausmams atrast užganą,
Tavo laisvę kad sulaukt“.

Kur, pas ką ar prie ko plaukti? — dasiprotėk, kad nori: ar iš Amerikos į Lietuvą, ar iš Lietuvos į Ameriką? O gal tik teip sau poetas trokšta pasiplaukyt po jurę, „kad jausmams atrast užganą“ (keistas žodis!) ir tolei per tą jurę plaukt, kol nesulauks Lietuvos laisvės? Mat pats nenori eit padėt tėvynei laisvę iškovot: į to vietą trokšta tik maudytis po jurę!

Toliau: „Tę miškai ir girios užia, atminties pilni laukai“ (lyg dulkių, ar lyg mašalų?): „kur pažvelgsi širdin duria, net pasikelia plaukai“. Nebudamas poėtu, negaliu daug ką spręsti; todėl pasišaukiau vieną poėtą ir paklausiau: kas čia per sakiny? Jis man atsakė: tikras žodžių mutinys!

To „mutinio“ pilna knygutė. Juo įstabiau, kad jis turi didelę pagarbą ir prozoje, iš kur buvo galima lengvai jį prašalinti, ne teip, kaip iš „poezijos“. Štai keli pavyzdžiai. „o kal jau (vilkas) pailsęs buvo, atsitupė į krumą karklų; tai pamatė kerdzius, dėlto prašė vilkas kerdžiaus labai gražiai“ (pustl. 25.) „Viename vakaryje(?) gera ir darbšti Jonienė grįžo namon nuo bulvių kasimo su dvejetu savo vaikų“ (p. 41). „Vieną dieną jam šulinį, kurs ant jo kiemo buvo, bekuopiant jis pamatė giliai pagal ritinį (rentinį?) vario katilelį sukavotą“ (57). „Liktinė(?) toj vietoj nybausto ne naudėlio butų tapūsi nekuriame laike tavoji, jeigu vagystės butum dasileidęs“ (p. 66). „Bado metams užėjus šaltame zie-

mos vakaryje(!) nepažįstama ubagė į nekuri sodžių ir kiemas nuo kiemo ėjo pašalpos prašydama“ (!) (p. 76). „Kelyje jie sutiko nekuri raitą (raitelį?), kuris juokdamas(!) jiems tarė“ (79). „padėkavok mielaširdingiausiam Dievui! nes norints balsas, kuris tave šaukė, ėjo tiktai nuo manęs, vienok tai Dievas davė, kad teip balsiai šaukiau, jog mane išgirdai, ir tavęs nepažindama tavo vardą ištariau“ (pustl. 46).

Na, ar supras įslaptis to mutinio. . . argu, sakinių he sintaksio, 6-10 metų vaikas? Spręskite patį, skaitytojai.

O štai dar keletas, nors suprantamų, vienok barbariškų, išsireiškinų: „Zuikučiai vieną kartą turėjo didelius persekiojimus“ (p. 29) (Butų geriau: „... buvo labai persekiojami“) „jam vėl gailu atsirado“ (65); „(šeimynos) reikalus tildydavo savo proce ir užlaikymu“ (57); „pietavodavo pas save“ (60), vietoj: valgydavo (— pietaudavo) namieje. Vietoje „nepasiudįsiu“, vartojama „nepasiusiu“; vietoj „pavojingas sėklas“ — „pavojas sėklas“; vietoj „vakare“ — „vakaryje“; vietoj „laikas“ — „čėsas“ ir tt.

Pasakutės daugiausiai versotos iš lenkiškos kalbos, kitos paimtos, kaip stov, iš kun. Totoraičio pasakų. Yra patalpinta ir eiliuotų pasakų (pvz. Kudirkos ir k.). Patalpintos eilės: Baranaucko, Jakšto, Maironio, Jr. J. ir kitų; visai ne vaikams jas suprast. Išleidimas visai netobolas. Net minėtos Kudirkos pasakos, — kurias galima klišiškomis pavadint, ir tos tapo apdarytos. Pvz. — vieton „ilgausi“ pasakyta: „ilgausi“ (nors ėteip ir butų geriau, vienok ta viena pridėta raidė dar ko eilių skambėjimą).

Beto, tankiai yra vartojama visai nereikalingi žodžiai sakiniuose: „Tada šiandien jie su manimi valgys vakarienę“ (77); „Tada, idant nors truputį atsiginti“ (76) ir tt ir t. p.

Ant galo štai da vienas iš daugelio barbariškų sakinių: „Vienok sąžinė tuojaus ir nuolatai jam priminė prisakymą Dievo“ (65).

Taigi. . . Vienok p. Brandukui sąžinė nė „tuojaus“ nė „nuolatai“ — niekad, kada tik jis ėmė plunksną „parengiant“ „Naują (su senoms pasakoms ir senais kalbos barbarizmais) chrestomatiją“ — nepriminė, kad reikia pasidarbuoti truputį daugiau, o ne brukti nekaltiems kudikiams to, kas jiems ap sunkis tik protą ir pavers į idijotus. Nors p. Br. savo prakalboje mena laimingais padarysiąs vaikelius, nes belankydami parapijines „mokslaines“ ir besimokindami iš naujos chrestomatijos, „pasirodys, jog esa lietuvių krikščionys“, — tai vienok matyt bent iš augščiaus parodytų pavyzdžių, kad jam lietuviškumas maž tarupėjo. Rupėjo tik krikščioniškumas (kurs, tiesa, nėra pavojingas) ir jo partijos (klerikalizmo) tendencija. Šita tai absoliutiškai neturi turėti vietą mokykloje. Mokykla turi būti gryna nuo visokių partijiškumų. Čia vienok nėra vietos, nė laiko apie tai aiškinti; ant galo, rodos, nė nereikia, kadangi kiekvienas apšviestas žmogus, rodos, gali tai suprasti. . .

P. Brandukas rašydamas vaikams „chrestomatiją“, papildė „povšiadną“ klerikalų nuodėmę; jeigu kas mokys iš jos vaikus, tas papildys „smertelą grieką“.

Ant, pardavimo farmos geroje vietoj, arti miesto Wilkes Barre, Pa. Gera žemė ir anglis dar yra žemėje. Priežastis pardavimo norint turėti lietuvių kaimyną. Kreipkitės į „Vienybės Lietuv.“ redakciją dėl infarmacijų.

Pittston, Pa. Baisi nelaimė pas mus atsitiko: 9 kovo anglių kastynėse Cler Spring, iškelus iki viršui ketį iš-po žemės su 7 žmonėmis, virvė truko ir nelaimingi nupuolę žemyn užbaigė savo gyvastį. Iš tų 7 buvo 5 lietuviai, 2 prigulėjo prie šv. Juozapo draugystės: Antanas Čipulis ir Adomas Geičiūnas, kuriuodu 11 kovo tapo palaidoti su mišiomis ant Pittstono lietuviškų kapinių; prie laidotuvių dalyvavo visa šv. Juozapo dr-stė. A. Geičiūnas 37 metų vyras paliko pačią ir du vaiku Lietuvoje. Paeina iš Vilniaus gub., Trakų pav. Daugų parapijos Pagitės kaimo. A. Čipulis — Kauno gub., Panevėžio pav., Pakruojo valsčiaus, kaimo Paliecyjo; paliko pačią su 2 vaikais, Pittstone; metų turėjo 43. Lietuvoj liko tėvas ir broliai. 1 pusbrolis gyvena Pittstone.

In darba!

Laiks į darbą broliai stoti,
Ne snudėti, nesvajoti —
Dirbti, dirbti dėl tėvynės,
Išvaduot ją iš kankynės....

Žengt pirmyn tvirtos reik dvasios,
Išjauykim, kur nedrasios, —
Stot į kovą kad galėtų,
Kad prieš kančią nedrebetų!

Laiks svarbus atein šiandieną,
Imkim mintį kožnas vieną.

Gan paisyti ir svajoti,
Nes į darbą laikas stoti!

Jei taip ilgai zioplinėsime,
Tai mes nieko nelaimėsime;
Pasiliksim vergauti....
Kas už laisvę neis kariauti!

Laiks į darbą! laiks į darbą!
Išblaškyt nelaisvę, vargą,
Jei gera tik proga stotų,
Kas gi ja nesinaudotų!?

Broliai, seserys, į karę!
Stokim drąsiai susitarę
Su prispaustais mūsų broliais,
Suomiais, lenkais ir maskoliais.

Liepuks.

5 kovo pasimirė Philadelphijos ligonbuty Juozas Luyza, 48 metų vyras, nevedęs, paeinas iš Suvalkų gub., Marjampolės pav., Balbieriškių val. Velionis tapo pargabentas į Pittstoną ir čia 10 kovo tapo palaidotas ant lietuviškų kapinių. Prie laidotuvių dalyvavo šv. Juozapo dr-tė, prie kurios velionis prigulėjo. Jo brolis gyvena Amerikoje, Pittstone; sesuo Lietuvoje.

Giminės ir pažįstami, atsidusėkit perskaityt apie velionis.

† **Mahanoy City, Pa.** 10 Kovo Bukmaunton anglių kasyklose, patiko nelaimė a. a. Juozą Paukštį, kuris tapo gazo sudegintas, ir nugabentas į Ahlando ligonbutį pasimirė. 25 Kovo tapo laidotas ant lietuviškų kapinių. Velionis paejo iš Lietuvos, Suvalkų gub., Vilkaviškio pav., Virbaliaus parapijos, kaimo Karklupienų. Paliko du broliu Lietuvoje. Amerikoje pergyveno visą laiką Mahanoy City, Pa.

Tegul buna jam lengva ši svetima žemelė.

Susirinkimai.

New Britain, Ct. Susirinkimas S.L.A. 34-tos kuopos bus ketvergo vakare, 13 balandžio, bažnytinėje salėj. Prašom visus sąnarius, kad prisitumėte užsimokėt mokestį. Nepamirškit naujų su savim atsivest.

Komitetas.

Metinis susir. 12 k. S. L. A. (D-stė Lietuvos Dukterų) tarininke, 11 balandžio 7:30 val. vakare, svetainėje 166 Broadway Extension S. Boston, Mass. Visos sąnarės susirinkit užsimokėt, kad nereiktų kolekta-vot. Teip pat ateikit visos norinčios prisirašyt prie mus dr-tės ir prie S.L.A.

Ona Baronaičiūtė.

S.L.A. 32 k. susirin. bus 9 balandžio, 5 val. vakare, po mitingo dr-tės šv. Kazimiero lietuviškoj salėj, seni sąnariai malonėkit užmokėt kvartalinę duoklę, teipgi ir nauji ateikit prisirašyt prie S.L.A.

Komitetas.

Pajieszkėjimai.

Reikalingas geras kriaučius, mokantis siuti kostomierskus rubus. Atsišaukite ant šio adreso: J. K. Makauckas, 243 Beantett str., Luzerne, Pa.

Reikalingas geras kriaučius, mokantis siuti kotus. Darbo turės užtektinai. Teatsišaukia ant šio adreso:

Jurgis Simokaitis,
217½ E. Main str.,
Plymouth, Pa.

Pajieškau Jono Kairiuno ir Adomo Eringio, paeinančių iš Kauno gub., Panevėžio pav., Smilgių parap. Apie 10 metų gyvena Amerikaj. Jie patė, ar kas kitas teiks duoti žinią ant šio adriso:

Russia. Jekaterinoslav,
Briansky zavod,
zeliezoprokatnyj cech.
Pavel Kairiūnas.

Ant pardavimo farma

145 akrai žemės su geroms trioboms ir visais padarais, gražioje vietoje, netoli miestelio Dover ir Foxcroft, 5 myl. toliaus. Netoli yra didelis ežeras. Norinti pirkti, atsišaukit po šiuo adrisu: Julfus Kazimerski, R. F. D. No. 2 Foxcroft, Me.

Darbininkai! Darbą gali apturėti rezervistai ir kiti lietuviai tik-ką pribuvę iš Lietuvos. Uždarbis ant mėnesio 16 dol ir daugiau, su burdu. Darbas tik ant farmų, kurie esat be darbo ir norite dirbti ant farmų už augščiaus minėtą prekę, važiuokit tiesiok pas:

Geo Kleek, North Brookfield, N. Y., o darbą apturėsit tuoj.

Aukos revoliucijos reikalams.

Iš Camden, N. Y. \$2 00
Iš Waterbury, Conn.:
S. Baliūnas 50
J. ir Biruta Baliūnai 35
J. Maksimavyčius 25
J. Eidukevyčius 10
Viso \$1.20

Iš New Britain, Conn.:
M. Krivackiūis 15
And. Pietuškis 50
V. Sabaliauckas 25
J. Juozapavyčius 25
J. Szeštakauckas 15
A. Malinauckas 25
J. Mencevyčius 60
S. Giedraitis 10
J. Gudrinckas 25
D. Gicevyčius 15
J. Mencevyčius 25
Pov. Giedraitis 15
J. Urbanavyčius 50
Atitraukus 7c. pers. lieka \$3.48

Iš Union City, Conn.:
Jieva Cigelskienė 25
K. Cigelskis 25
M. Sanda 25
Fr. Liekponis 25
Agota Kamaitis 25
Katrė Plikaitis 25
J. Vaičiulis 25
M. Ratkevyčienė 25
J. Jurkšaitis 50

V. Pauliukoniūtė, A. Kvajauckienė,
A. Kvajauckas, R. Vilkaitienė,
J. Cigelskutis, J. Adomavyčius,
J. Sanda ir J. Kamaitis — 70
Viso \$3.20
Buvo \$165.72

Viso \$175.60
Viskas pasiūsta „Dakbininkų Balso“ redakcijai. 3. IV. 1905.

Lietuviu tauta

senoveje ir sziadien.

Parašė J. Sliupas, M. D.

ANTRAS TOMAS.

(Tęsa.)

Kad žinia apie maištą atėjo į Vokietiją, didmistris Anno v. Sangerhausen numetė nuo vietos landmeisterį Hartmaną v. Grumbach ir pasodino ant metų į kalėjimą už sužaginimą gyvais dviejų iš Elbingos perbėgėlių pas maištininkus. Valdžia vietinio mistro tuomi tarpu teko Karaliaučiaus maršalkui ir komturui Theodorikiui (Dieterich). Visi artimi kunigaikščiai buvo didmistro pakviesti gelbėti zokoną nuo pavojaus, ir dėka jo tritūni dar pabaigoj 1261 m. atvyko maži pulkeliai kryžininkų. Iš savo pusės popiežius Urbonas IV, tas pats, kurs 1249 m. pavardu Jokubo Pantaleono, kaipo popiežiaus pasiuntinys, įkunojo sątaiką tarp Prusų ir zokono, dabar dalyvavo gelbėjime kryžievių. Jau po pamušiu pas Durbę jis buvo liepęs Varmijos vyskupui Anzelmui rūpintis, kad kryžininkų kariūmen, paskirta kare su Totoriais, būtų atkreipta prieš Prusus. Dabar gi jis paliepė zokonams, garsinantiems kryžiaus kare, stropiai darbuoties apie sukėlimą krikščionių gelbėtu bažnyčios ir kryžievių zokono Prusų šalyse.

Iš popiežiaus dėkos dar pradžioje 1262 m. iškeliavo į Prusiją daugybė kryžininkų po vada naujo vietinio mistro Helmerichio v. Rechenberg, ir daug naujų ricierių kryžievių. Kryžininkai liuosai perėjo per Kelmiją ir Pamezaniją, šalis tankiai vokiečių apgyventas ir ištikimas zokonui; pasipriešinimo neatitiko nė Pagezanijoje ir Varmijoje, nes Prusai pasislėpė tankumynuose girių. Išiveržę į Natangiją, sustojo ilstėtis ten, kur veliaus tapė įsteigta pylis Brandenburg, netoli nuo vietos vadinamos *Pokarvii*; čion jie pasidalino į dvi dali: vieni pasiliko ant vietos, o kiti nuvyko į gilumą šalies plėsti ir naikinti ugnia. Tuomi tarpu Natangai, po vada Heinricho Montės, iš girių išlindę, umai užgulo ant kryžininkų, ištraukusių ant plėšimų. Buvo baisi ir arši kova. Montė galiausiai priverstė kryžininkus bėgti: vieni krito kovoje, kiti bėgdami iš rankos pergalėtojų.

Tarp paimtų į nelaisvę buvo tulas Montes draugas, magdeburgietis Hirzhals. Prusai iš suiminių aukaudavo dievams vieną, ant kurio puolė burtas. Nelaimingas burtas teko Hirzhalsui. Montei užsispyrus, burtas tapė dar 2-syk mestas, ir kožnasyk ištraukė jį Hirzhals. Tad Montė pats norejo pakuoti save ant sužaginimo, prašalinę savo draugą. Vienok gi Hirzhals padėkavojęs Montei už draugišką pasišventimą, pasidavė likimui. Liepsnai apėmus auką, Montė garsiai meldė savų dievų sumažinti kančias draugo ir paskirti jam geresnį būvį aname sviete.

Netrukus atvyko nauja gauja kryžininkų po vada grovo v. Barby ir jos siekiu buvo Sambija. Toji gauja, nors dėvėjo kryžių, pasielgimu savo ir plėšimais perėjo Mongolus. Prie jų pristoję kryžieviai ir likučiai iš kovos palei Pokarvį. Išiveržę į Sambiją, apgynejai kryžiaus, platintojai meilės artimo per kelias dienas plėšė degino ir žudė sugautus senokus, moteris ir vaikus. Sambijos gyventojai su ginklais rankose skubinosi su pagalba nekaltoms aukoms: menkas pulkas, apšarvuotės

tik akmeniniais kirviais, pergalėjo geležia apskalusius ir daug skaitlingesnius kryžininkus, kurie tankiai apkloję vietą kovos savo lavonais, sprudo į Karaliaučių.

Po šitai kovai Prusų dievai vėl sulaukė gyvos aukos iš paimtų į nelaisvę; vėl užliepsnojo dėkavonės laužai ir suskambejo šventvietės ir šventi elikai maldomis dievobaimingų Prusų. Širdys visų prispaustųjų prisipildė vilčia, kad jie tik kada nors pataikys išsprusti iš jungo kraugerių kryžievių.

Varmijoje Prusai apgulė pylį Varmijos vyskupo, Heitsberg. Sargyba; netekusi maisto, slapta išbėgo į Elbingą ir išsivedė 12 Prusų laidų; čion išbadė visiems laidams akis ir nušuntė juos Prusams atgal! Prusai apgulė pylį Braunsberg, ginamą vyskupo Anzelmo. Prusai užėmė girias aplink miestą ir pertraukė pristatymą maisto. Gyventojai, netekę maisto, vidur tamsios nakties, apleido pylį ir susivieniję su prisijustu iš Elbingos pulku kareivių, skubiai sprudo į kitą pylį. Pylį gi Braunsberg uždegė pasilikę joje penki gyventojai.

Prusai, persitikrinę, kad be tam tikrų prietaisų, yra sunku paimti pylis, nusprendė badu priversti sargybas pasiduoti. Vokiečiai nesitikėjo iš niekur greit sulauksią pagalbos. Lyvžemės mistras pats kariavo su Kuršiais. Vokietijos kunigaikščiai savo tarpę vaidyjos. Lenkų kunigaikščiai vieni laukė užpuolio iš pusės Lietuvių ir Totorių, kiti gi tarp savęs kariavo. Tik perkrikštai Prusų apgultiems Vokiečiams daug gelbėjo. Toki Prusai, kaip va Tropas ir Tirunė, už savo narsybę laike apgynimo Karaliaučiaus užsipelnė atmintį Vokiečių, o amžiną prakeikimą Prusų.

Kada rodėsi, kad bus užduotas paskutinis smugis vokiškai idėjai „Draug nach Osten“, ant šauksmo popiežiaus renkasi minios kryžininkų po vada grovo Vilhelmo V iš kunigaikštystės Julich ir grovo Engelberto iš Marchijos; drauge su jais joja ir didmistris Hanno v. (Sangerhausen¹⁾) su kryžieviais. Šita minia, zenklindama savo kelią ugnia ir kardu, atvyksta sausyje 1263 m. pas Karaliaučių.

Sambiškiai, tai pajutę, atsitraukė nuo Karaliaučiaus ir atsakančioje vietoje sustoję laukė pagabios valandos pradėti kovai. Bet tulas išdavikas, Sambiškis, apvedė dalį priešų iš užpakalio ir Prusai pateko į kilpas. Viena pusė, prasimušusi per glitas priešų, bėgo į kaimą Kalige, kur atsinaujino kova dar su didesniu įairšimu. Galiausiai atkako iš Karaliaučiaus kryžievių sasgyba ir persvėrė pergalę ant Vokiečių pusės. Sambiškių visi 3.000 vyrų krito, nors Vokiečių prazuvo daug daugiau.

Vienok Sambija nepasidavė. Rods mažas skaitlius bajorų pristoję ant melagingų prizadėjimų kryžievių teip Selodas, kurs už Vokiečius kariavo pas Durbę, pasiliko ištikimu zokonui iki smert, bet likusieji bajorai ir prasti žmonės velyjo mirti negu iš geros valios pamainyti liuosybę ant gėdingos nelaisvės ir jungo kryžievių. Gražiausią paveizdą padarė *Nalu-*

1) Hanno buvo pirmiau atsižymėjęs Vidžemyje. Jį skaito už ainį Braunsveigo namų. Jo sesuo, *Jutta*, buvo šventąja, kuri pažvelgta gėdingose pažvalgose save apvalė kartą ugnine bandavone, ir tankiai turėjo garbę, kad pas ją lankėsi pats Kristus. Nors jį, drauge su keturiomis mergomis, apsiriko gyvenimą tarp griuvėsių ant kranto azero Prusijoje, ir ten gyveno šventoje bendrovėje su aniolais, vienok jos maldos neturėjo dar tuomet anaip stebuklingos įstangos, kokią veliaus turėjo jos kaulai; ji pasimirė, nesulaukusi dangiškos patiekos pamatyti išnaikinimą pagonų. Sventoji, mat, verta savo religijos!

bė, sunus Sklutės (Skłodo) iš skryties Kvedenovės (Quedenau): nors visi jo broliai (ypač vyresnysis Vargulis) pristoję prie kryžievių, jis viens pasiliko ištikimas savo tėvynei, ir, prakeikęs savo brolius, nubėgo į skrytį Šakių susivienyti su patrijotais. Potām jis apgulė Karaliaučių, norėdamas jį sulyginti su žeme, nes iš čia Prusams grėšė didžiausias pavojus. Rods pertraukė pristatymą maisto nuo laukų ir nuo jurių, bet sargyba ir gyventojai narsiai gynėsi. Prusai buvo baisiai sumušti: labai daug (7.000) jų pražuvo, o kiti išsisklaidė.

Per mušį ties Karaliaučiumi kiltos Svaynis valdininkas didesnės dalies Nėrijos, gynė ant laivų įtaką upės Pregoros ir neleido įvežti maisto iš Elbingos. Mieste kilo badas. Vienas vokiečys vidurnaktį priplaukęs iki Prusų laivų, keletą pradūrė, teip kad daugelis jų paskendo. Tad Sambiškiai užtiesė ant upės tiltą (tur-but ant laivų) ir ant abiejų jo galų pastatė dideles sargybas, kurios gynė privežimą vandeniu maisto. Bado priversti gyventojai, rįžosi pražuti geriaus kovoje negu numirti iš bado. Kovoje kraujas pasiliejo upeliais; tuomi tarpu krito vadas Glanė ir jo glitose kilo sumišimas. Vokiečiai priverstė galiaus Prusus bėgti. Vokiečių metraščiai sako tuomet kritus 5.000 Sambiškių, tarpe jų buvo ir Svaynis.

Idant apsaugoti Karaliaučių nuo tokios bėdos, kryžieviai nusprendė pastatyti naują drutvietę notoli nuo Pregoros įtakos, Sambijos vyskupystės skrytyje susitaikę su vyskupu, kryžieviai 1264 m. pastatė drutvietę Lochstaett, kuri saugojo Karaliaučių nuo bado, bet neapsaugojo nuo užpuolių, nes beveik kasdien užpuldavo koks-nors pulkelis Prusų. Tarp kitų Alankė Karaliaučių ir Heinrichis Montė su Natangais, ir, nors jo nepaėmė pats tapęs sužeistu, vienok padarė jam daug praigaišties.

Zokono maršalkas ir Karaliaučiaus komturas Theoderikis (Dieterich) permainė savo taktiką: jis netikėtai užklupo ant artimųjų apygardų, k. v. Kvedenovės, Valdovės ir Vargės, kurios be pasipriešinimo jam pasidavė. Pžadintas tuomi, maršalkas traukė su kariūmene toliaus iki vietų Pubeta, Šakiai ir iki Kuršių Nėrijai; gyventojams visur pasidavus, ir narsus Natubė pats pasidavė kryžieviams. Tąsyk, kaip kalba padavimas, iš geros valios pabėgęs į Karaliaučių ir apsikrikštyjęs paskutinis Kryvių Kryvaitis Aleps vardu.

Liko užkariauti rytinė dalis Sambijos, kur buvus šventa giria su Romove. Ten narsiai pasipriešino kryžieviams skrytis Bete, kurioj kiekvienas kaimas išstatęs po 500 kareivių. Maršalkas pakvietė į pagelbą Lyvžemės mistrą. Sutartame laike jis įsiveržė su kariūmene į skrytį ir pakeliui viską degino ir naikino. Gyventojai susirinkę stojo į baisią ir aršią kovą. Per 6 adynas kovoje, jau Prusai pradėjo imti viršų ant pailsusių kryžievių, kaip atėjo Lyvžemės kariūmenė. Kova prasidėjo su didesniu įniršimu. Sambiškiai patekę tarp dviejų ugnių nenorėjo nė bėgti nė pasiduoti į nelaisvę: visi iki vienam pražuvo ant kovavietės. Šita diena pamušio buvo paskutinė diena laisvės Sambiškių. Žvėriški kryžieviai nepaliko nė pėdsako narsios tautos, sudegino visas triobas ir pylis ir ištrempė laukus, o likusias moteris, vaikus ir senius išvarė į tolymesnes, seniaus apimtas, apigardas. „Ašaros, kurias širdis pavedė prapuolusiai liuosybei, o lupos — naujam apmaudingui dievui, tekėjo ant laiptų krikščioniškų altorių, ir laidai, išplėsti iš prieglobsties motinų, tikrino abejotiną viernumą”.

Nežiurint ant to, kad Karaliaučius buvo apgintas, tačiau 1263 m. visos beveik kryžievių pylis buvo apgulos Prusų ir beveik iš visų kryžieviai, negalėdami apsiginti, turėjo išbėgti. Riteriai panėšėjo dabar į vejamus razbaininkus, bėgančius į lindynes ir urvus, kur jie, apsiausti, laukia su baime kešto teisumo. Iš nelaimingo kryžievių padėjimo, 1264 m. norėjo pasinaudoti Kujavijos kunigaikštis Kazimieras, bet didmistris Anno v. Sangerhausen, kaip gudrus politikas, sutiko ant visų Kazimiero sąlygų, idant tik turėtų su Lenkais užtikrintą sątaiką: mat kryžieviai kariavo su prusais visai arti rubežių Mozurijos ir Kujavijos.

Smarkiausia karė tam laike buvo Bartenijoje, kur vadas Dinane naikino viską, kas atsidavė krikščioniškumui. Prusams rūpėjo apimti pylis Vystote-pylę ir Vallevoną (Wisenburg), stovinčias ant šventų vietų. Per tris metus šitos pylis buvo apgulos, iki galiaus kryžieviai uždegė Vystote-pylę ir išbėgo paslaptais keliais. Paskui tapę pamušti kovoje ant upės Angerapės (Angarape, Ungarupe), kryžieviai slapta paliko pylį Vallevoną ir pasuko į Mozuriją. Bet Divanė juos pasivijęs, baisiai sumušė, ir butų visus izkirtęs, jei pats sunkiai pažeistas nebutų buvęs priverstas liautis vijęsi. Tokiu būdu šventos Prusų vietos tapė atimtos iš nagų kraujagėrių ant-eivių.

Tam pat laike Prusai paėmė teip-gi stiprią tvirtvietę Kreuzburg Natangijoje. Kada badas kryžievių užpuolė, jų sargyba nutarė išbėgti, bet Heinrichis Montė pasergėjo, ir pasivijęs iškirto visus apart dviejų ypatų.

Heinrikis Montė, pamasintas tapė pergale, rįžosi atimti nuo vokiečių pietines Prusų šalis, ir įsiveržė į Kelmiją. Visi kaimai ir dvarai tapė sulyginti su žeme, o gyventojai iškirsti arba išvesti į nelaisvę. Tik labai stiprios pylis išliko nuo ugnies ir kardo. Grižtant Prusams su grobiu namon, pasivijo juos skrytyje Loebau vietinis mistras Helmerich v. Reichenbaeh ir zokona maršalkas Theoderikis (Dieterich) Montė stojo į kovą. Prusų kariūmenė pradėjo imti viršų. Mistras paragino savuosius kalba, pokam vokiečiai laužo glitas Prusų. Bet Montė, stovėdamas ant kalnelio, puikaus strategiko akia užtėmyjo, kad vokiečiai per daug išsiskirstė ir išsimetė dėl grobimų, ir surinkęs savuosius, žadindamas kovoti seniems dievams ant garbės, smarkiai užgula ant Vokiečių. Kraujas liejasi upeliais. Abi pusi savo lavonais užtiesė kovos vietą. Tuomi tarpu vietinis mistras, užgautas šuvio, puola. Vokiečiai pabugo. Prusai beveik visus juos patiesia ant kovavietės. Vienu tik officierių pražuvo 40 vyrų, daugelis geriausių riterių ir garsių vokiškų valdininkų.

Išėiga kovos palei Loebau rodės pranašavo galą kryžievių viešpatavimui ant Prusų, kurie įgyja pasitikėjimą savoms spēkoms.

Vietą vietinio miesto užėmė Liudvikas v. Baldersheim, kuriam atvykus į Prusiją, tulas Girdau iš Bartenijos nudegines savo pylį su visa savo šeimyna išsikraustė į Karaliaučių, kuomet Prusai buvo apgulę pylį Bartenst-in, Bartenijoje, ginamą per zokono maršalką Theoderikį. Čion drauge su įgul-tine kariavo perkrikštai Tropas ir Miligedas, iki Prusai juos į kilpas įvylioje užmušė. Atsikeišydami kryžieviai pakorino 30 nekaltų laidų viršui sienų miesto. Prusai baisiai įniršę ant

(Toliaus bus.)

Popierai išdailinti.

popierai dėl rašymo gromatų labai gražiai išdailinti su visokiais pasveikinimais ir dainelėmis, su gražiomis kvietkoms ir su visokiais paveikslėliais, tinkamos rašyti pas savo mielus tėvelius, pas brolius, seseris ir pas mielas merginas. Parsiduoda visai pigiai, kas prisius 25ct. pačtos markemis, aplaikys tuziną popierių su konvertais ir dar pridėsiu dovanų gražią šilkinę pavincėvonę ar adaromą altorėlį vertą 25ct.

Reikalaujam agentų ir duodam ant geriausių išlygų. Popierių turim lenkiškų, lietuviškų, slaviškų, ungariškų ir madžiariskų. Adresuokit:

C. G. Agent

P. O. Box 71 Waterbury Conn.

Ne reklama!

Tiklai pranešimas broliams darbininkams, kad išėjo nauja, tinkanti socializmo agitacijai knygutė: „Dėl ko lieja žmogus prakaitą?“ (Socialisto knygynėlis Nr. 1), su paveikslėliais. Kaštuoja vienai 10c., 3 už 25c., 7 už 50c., 15 už \$1.00. Teipgi gaunama įvairiose kalbose socialistiškų ir revoliucijinių raštų ir laikraščių. Dėl atsakymo įdėkit už 2c. markutę. Atsišaukit pas:

J. O. Szirvydas,
401 E. Main str.
Plymouth, Pa.

Lietuviai Tėmykit!

Lietuviškas agentas Laivakorėčių ir siuntimo pinigų.

Turiu už garbę pranešti visiems lietuviams, kad aš parduodu Laivakortes ant visų linijų marėmis, ant drūciausių ir greičiausių Laivų.

Teipgi siunčiu pinigų į visas dalis svieto per „Money Order“, saugiai, greitai ir pagal kurso prekę. Norinti parsitrauk savo giminias ar pažystatamus iš savo tėvynės, arba norinti vaziuot į savo šalį, kreipkitės pas:

Jonas A. Brazys,

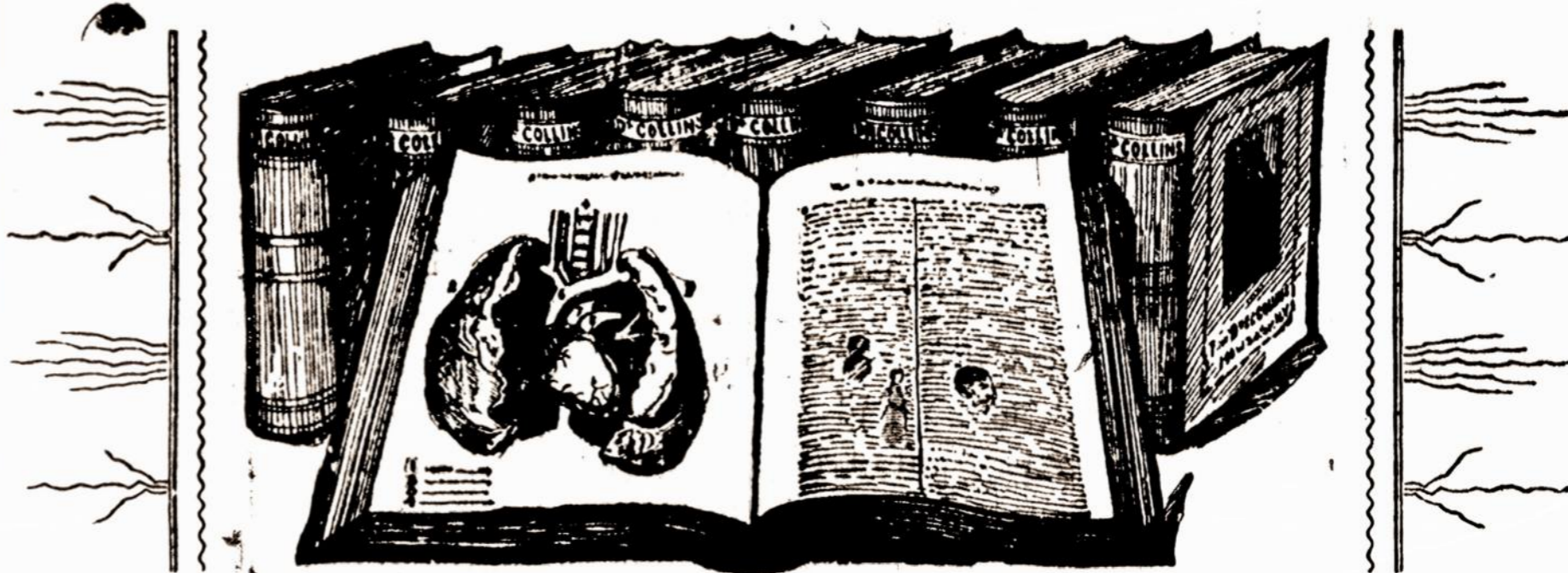
525 Collinsville Ave.
East St. Louis, Ill.

Pajieszkau merginų ir vaikinų.

Matydamas kitų tautų jaunuomenę ir jų būdą, kokių jie sueina į pažintį, toliaus, kaip jie sutinka ir į stoną moterystės. Aš pasiryžau pasidaruoti dėl lietuviškos jaunuomenės ir uždėjau agenturą. Aš turiu tukstančius laiškus, nuo merginų ir vaikinų, jaunų ir suaugusių, turtinų ir neturtinų, katalikų ir laisvų, liuteronų ir lenkų su užprašymais adresų merginų ir vaikinų. Taigi, jeigu kur randasi ypata norinti gauti adresą merginos ar vaikinė ir norėtų pamylėti kokią ypatą, parašyk man laiską, o aš pagal savo išgalę viską išpildysiu. Adresuokit:

C. G. Agent,

Sta. W. box 14 Brooklyn, N. Y.

50.000 EGZEMPLIORIU KNYGU DYKAI.

Perskaityk mano nauja knygą 128 dideli puslapiai svarbiu žiniu.

Kaip gali užlaikyti sveikatą.

Dasižiok, kaip apsisaugoti nuo ligos ir kaip išsigydyti.

Kaip nežinystė yra svarbiausia priežastis visų ligų.

Šitoje knygoje yra aprašytos visos ligos, kurios užėina ant žmogaus organizmo, ir reikalingi būdai išsigydymui jų.

Szita knyga yra paraszta Profesoriaus Collinso Lietuviams Amerikoje. Joje yra keturi dideli kolioruoti paveikslai visos žmogaus sistemos.

Rasi joje apie paslaptis Lytiško Gyvenimo ir Ženybos, kaip buti laimingu apsisvedus ir turėti sveikus vaikus, kaip užlaikyti sveikatą savo paties ir savo šeimynos.

ŠITA KNYGA YRA PARASYTA LENGVOJ, SUPRANTAMOJ KOŽNAM KALBOJ, TEIP KAD KIEKVIENAS, KURIS SKAITO, GALI SUPRASTI.

Šita knyga jau išgelbėjusi yra daugelį gyvasčių ir išgelbės tukstančius kitų nuo kapo. Ji suteikė viltį daugeliui nusiminėlių ir parodė kelią, kaip pastoti vėl laimingu per atgavimą sveikatos.

Tai yra knyga kožnam, vyrui ir pačiai, jaunikaičiui ir mergelei, paprastam darbininkui, amatnikui ir vaisbunui. Kiekvienas skyrius joje įdomus, pamokinantis ir patraukiantis.

Sveikiems žmonems aš rodyju skaityti skyrius **apie apsisaugojima nuo ligos**

ir lytišką gyvenimą bei ženybą ir kaip turėti sveiką šeimyną.

Sergantiems aš rodyju skaityti skyrius apie visas ligas k. v.

DISPEPSIJA, REUMATIZMA, PLAČIU LIGA, ŠIRDIES LIGA, INKSTU LIGA, KEPENŲ LIGA, LIGAS VYRŲ ir MOTERŲ,

žodžiu sakant, visus skyrius aprašančius kūno ligas. Nėra lapo knygoje, kuris nebutų didžiausio įdomumo kožnam.

Penkiasdešimts tukstančių (50.000) egzempliorių bus dalinama dykai kožnam, kuris pareikalaus, PRISIUNSDAMAS KELIAS STEMPAS ir paduodamas savo vardą ir adresą.

Rašyk tuojaus negaišinęs laiko, kadangi visa pirma laida tuojaus išsisems.

Profesorius Collinso vaistai yra siunčiami Expresu į visas dalis Amerikos ir Kanados.

Rašyk tuojaus **DR. E. C. COLLIN'S M. I.**

140 West 34-th St., New York City.